

8. Saudi Arabia opens first Confucius Institute. Xinhua. 2023. URL: <https://english.news.cn/20230606/abb9fac1ea384ebca68aade5f1eef118/c.html>.
9. Saudi Arabia announces cultural cooperation award with China. Al-Arabiya. 2019. URL: <https://english.alarabiya.net/amp/life-style/art-and-culture/2019/02/21/Saudi-Arabia-announces-a-cultural-cooperation-award-with-China>.
10. Hybrid Threats: Confucius Institutes. NATO Strategic Communications Centre of Excellence. 2019. URL: <https://stratcomcoe.org/publications/hybrid-threats-confucius-institutes/88>.
11. Saudi Arabia scholarship program in China ‘strengthens’ ties. Arab News. 2023. URL: <https://www.arabnews.com/node/2376536/saudi-arabia>.
12. Garton Ash T., Krastev I., Leonard M. Living in an à la carte world: What European policymakers should learn from global public opinion. European Council on Foreign Relations. 2023. URL: <https://ecfr.eu/publication/living-in-an-a-la-carte-world-what-european-policymakers-should-learn-from-global-public-opinion/>.

УДК 339

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-347-0-52>

Сутула О. А.

ORCID: 0000-0003-3788-464X

*старша викладачка кафедри соціології і публічного управління
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
м. Харків, Україна*

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ КИТАЮ: ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ

Ключові слова: транснаціональні корпорації (ТНК), Китай, економічна влада, політична влада, ресурси, іноземні інвестиції.

Сучасний досвід Китаю щодо діяльності транснаціональних компаній (ТНК) базується на проведенні чітких і конкретних реформ, реалізації раціональної політики, а також вправному регулюванні з боку держави. Ці, а також інші фактори призвели до залучення в

економіку Китаю великих фінансових, інформаційних, соціальних, технологічних ресурсів.

Під поняттям «транснаціональна корпорація» слід розуміти інкорпоровані або некорпоративні підприємства, що володіють зарубіжними активами, які отримані на основі прямих іноземних інвестицій, мають іноземні філії, здійснюють спільну політику контролю іноземних комплексів виробництва та розподілу продукції з єдиного центру материнської компанії з країни базування. ТНК – це кластер господарюючих суб'єктів, що діють у більш ніж одній країні [1].

Більшість науковців вказують на такі характерні ознаки, які притаманні ТНК: річний оборот, який становить понад \$1 млрд.; наявність філії або дочірньої компанії, які мають представництво не менш як у двох країнах світу; частка закордонних активів, що становить 25–30 % у загальній їхній вартості; число працівників, зайнятих за кордоном; відсоток прибутку, який компанія отримує з інших країн; загальний рівень продажу за кордоном тощо [1].

Сьогодні вплив ТНК на національні економіки має рейдерський характер, а тому чинити опір практично не має можливості. За даними Конференції ООН із торгівлі та розвитку (UNCTAD), у світі налічується понад 82 тис. ТНК і більше 810 тис. філій [2].

У сучасній світовій геоekonomіці, геополітиці, за рейтингом Global 500 у 2022 р., головну роль відіграють 500 потужних ТНК. На їх долю припадає виробництво і реалізація фармацевтичної продукції (95 %), електроніки, хімікатів (80 %), машинобудування (76 %). Близько 60 % міжнародних компаній зайняті у сфері виробництва, 37 % – у сфері послуг, 3 % – у гірничо-видобувній і сільськогосподарській сферах [3].

Зазначимо, що 85 корпорацій контролюють 70 % усіх іноземних інвестицій. ТНК володіють третьою частиною всіх виробництв, а тому мають монополію на виробництво майже половини всесвітньої продукції. Такі фактори, як прийняття рішення, визначення місця розміщення ТНК, відіграють значну роль у розподілі світового виробничого потенціалу.

За даними Fortune Global 500, до 2020 р. на США, Японію, Францію, Німеччину та Великобританію припадало 73 % загальної кількості учасників. Але починаючи з 2021 р. концентрація економічної влади становила вже 56 %. Такі втрати позицій з боку країн-п'ятірки були пов'язані з покращенням економічних, політичних, міжнародних показників Китаю [4].

З історичної ретроспективи відзначимо, що понад 400 ТНК зі списку Fortune 500 розпочали свій бізнес саме в Китаї, а майже 40 із цих компаній мають тут свої регіональні штаб-квартири. Треба зазначити,

що Китай мав довгу історію набуття привабливості для відомих світових ТНК.

Наприкінці ХХ ст. середньомісячна заробітна плата в Китаї становила \$37, а в 2023 р. – \$756. Щорічно цей показник зростає приблизно на \$50–70. Завдяки великим обсягам виробництва відбулося зростання рівня ВВП та заробітної плати найманих працівників [5]. Про зростання рівня життя в Китаї свідчить показник ВВП на душу населення, який у 1990 році становив \$990, а у 2022 р. – \$12,6 тис. Середній річний дохід на душу населення у 2023 р. становить \$4049, а темпи інфляції – 0,4 % [6]. Такі високі показники розвитку за невеликий час надали поштовх світовим ТНК розглядати нові можливості для інвестицій.

Також потрібно відзначити, що зростанню чисельності китайських ТНК на світовій арені сприяли кілька факторів. По-перше, це сприятлива політика уряду Китаю через надання соціальних, економічних преференцій (пільги, кредитні канікули, мінімальні кредитні ставки тощо). По-друге, створення позитивного іміджу у світі щодо китайських ТНК.

Отже, проведення реформ урядом Китаю призвело до зростання соціальних, економічних показників, покращення інвестиційного клімату, відкриття національних галузей для іноземного інвестування. Китай залишається надзвичайно привабливим для іноземних інвесторів. Структури з іноземним капіталом виступають одними з головних джерел надходження до Китаю сучасної техніки і технології. На сьогодні вони забезпечують понад 60 % від загальної кількості контрактів у сфері технологій. Сучасна позиція китайської влади стосовно підвищення якості економічного зростання пов'язана з перенесення до Китаю всіх стадій виробничого циклу, наукової, дослідно-конструкторської діяльності.

Така чітка й послідовна політика уряду призвела до успіху в системі ТНК. Більше половини провідних корпорацій Китаю зосереджені в таких найпотужніших секторах:

1) фінанси – 21,8 %. Представлені такими ТНК, як Industrial and Commercial Bank of China, China Construction Bank, Китайський будівельний банк, Сільськогосподарський банк, страхова компанія Ping An, OneConnect (пропонує різні технологічні рішення від штучного інтелекту та блокчейну до біометрії) тощо;

2) енергетика – 18,6 %. Представлена State Grid Corporation of China, China Southern Power Grid, Three Gorges, China National Petroleum Corporation, China National Offshore Oil Corporation тощо;

3) матеріали – 12,1 %. Представлена Amer International Group, China Minmetals і China Baowu Steel Group, Gan feng Lithium тощо.

4) автомобільна промисловість на початку 2023 р. зайняла перше місце в світі з експорту автомобілів. Представлена компаніями, які виробляють електромобілі Contemporary Ampere Technology, Geely Automobile, Li Auto, та найбільшим у світі постачальником акумуляторів для електромобілів компанією BYD тощо;

5) сфера сонячної промисловості представлена LONGi, Tongwei, Higon Information Technology, TCL Zhonghuan Renewable Energy Technology та ін.;

6) сфера інформаційно-телекомунікаційних технологій представлена компаніями-гігантами Tencent, Alibaba, JD.com, PDD Holdings (керує сайтом електронної комерції Pinduoduo) тощо [7].

Такі потужні корпоративні масштаби Китаю зумовлені як новими економічними можливостями, так і стратегічними імперативами. Перспективи стабільного розвитку держави пов'язані з процесом придбання світових ресурсних активів, адже це один із засобів забезпечення процвітання китайської економіки.

Література:

1. Мізюк С. Г. Вплив діяльності транснаціональних корпорацій на економічний розвиток України. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/30306/1/ВПЛИВ%20ДІЯЛЬНОСТІ%20ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ%20КОРПОРАЦІЙ%20НА%20ЕКОНОМІЧНИЙ.pdf> (дата звернення: 30.11.23).

2. Транснаціоналізація та глобалізація українського бізнесу. URL: http://lib-net.com/content/9791_Transnacionalizaciya_ta_globalizaciya_ukrainskogo_biznesy.html (дата звернення: 29.11.23).

3. Global 500 2022. URL: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cy/Documents/about-deloitte/CY_brand-finance-global-500-2022-preview_NoExp.pdf (дата звернення: 29.11.23).

4. The evolution of digital MNEs: an empirical note. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/diaeia2022d2a6_en.pdf (дата звернення: 30.11.23).

5. Середні зарплати у Китаю. URL: <https://ukrainatoday.com.ua/seredni-zarplaty-u-kytai/> (дата звернення: 30.11.23).

6. Економіка та бізнес-клімат КНР. URL: <https://china.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/186-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-kitajem/ekonomika-ta-biznes-klimat-knr> (дата звернення: 29.11.23).

7. Forbes Global 2000. URL: <https://www.forbes.com/sites/russellflannery/2023/06/08/forbes-global-2000-chinas-ranks-thin-as-real-estate-woes-persist/?sh=7cda9e306127> (дата звернення: 30.11.23).